І. В. Сташевська, судовий експерт

сектору товарознавчих та гемологічних досліджень
відділу товарознавчих, гемологічних, економічних,
будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності,
Луганський науково-дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС України,
м. Рубіжне Луганської обл.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4511-6755>

І. С. Петренко, головний судовий експерт

групи автотоварознавчих досліджень відділу товарознавчих,
гемологічних, економічних, будівельних, земельних
досліджень та оціночної діяльності,
Луганський науково-дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС України,
м. Рубіжне Луганської обл.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8770-6548>

ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ ІЗ ВИЗНАЧЕННЯ КОДІВ ТОВАРУ ЗГІДНО З УКТ ЗЕД ДЕРЖАВНИМИ АБО ГРОМАДСЬКИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ

Мета статті полягає у системному аналізі правових засад проведення експертиз із визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями і розробленні відповідних пропозицій. **Методологія.** Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові і спеціальні методи науково-юридичного пізнання, серед них методи емпіричного дослідження, а саме порівняльний, системний, узагальнення; порівняльно-правовий і тлумачення правових норм, застосування яких зумовлено метою та завданням дослідження. **Наукова новизна.** Обґрунтовано необхідність започаткування єдиного підходу до розуміння правомірності залучення державних або громадських інституцій для визначення коду згідно з УКТ ЗЕД із боку центрального органу виконавчої влади України і узгодження правової позиції судів стосовно проведення експертиз із визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, яка полягає у тому, що ця компетенція є виключно прерогативою митних органів. **Висновки.** Аргументовано, що належне законодавче регулювання експертної діяльності державних або громадських інституцій, у тому числі і державних судових експертних установ, з класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД дозволить створити необхідні умови для проведення кваліфікованої та об'єктивної експертизи, зокрема задовольнить експертні потреби митних і податкових органів під час виявлення правопорушень і виникнення спірних питань, а також забезпечить дотримання принципу змагальності сторін і формування надійної доказової бази у провадженнях про порушення митного та податкового законодавства. Запропоновано основні напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання проведення експертиз із визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД. При цьому констатовано, що експертиза з класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, незалежно від мети визначення коду, є лише засобом з'ясування характеристик, на яких ґрунтується визначення коду товарів, і за своїм завданням не може підміняти правозастосування (прийняття рішення про визначення коду товарів за УКТ ЗЕД); наголошено, що визначальні характеристики товару не мають правового характеру та потребують спеціальних знань, а тому можуть бути з'ясовані за допомогою відповідної експертизи – товарознавчої, транспортно-товарознавчої; окреслено коло суб'єктів, які можуть провадити експертну діяльність із класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, а саме державні або громадські інституції, у тому числі державні судово-експертні установи; сформовано основні пріоритети подальшого наукового й законодавчого опрацювання, зокрема щодо окреслення функцій суб'єктів, які можуть здійснювати експертну діяльність із класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, визначення основних завдань експертизи з класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, розроблення та впровадження відповідної методики, єдиної для усіх суб'єктів експертної діяльності.

Ключові слова: експертиза; товарознавча, транспортно-товарознавча експертизи; державні та громадські інституції, що здійснюють судово-експертну діяльність; УКТ ЗЕД; визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД; митне оформлення товарів; адміністрування ПДВ; митний та податковий державний контроль.

Вступ

В умовах формування та реалізації фіскальної політики, що ґрунтується на забезпеченні

рівності всіх платників податків перед законом і захисті економічних інтересів держави, серед пріоритетних питань – побудова ефективної системи

державного контролю, зокрема митного та податкового. А втім, чи не найдієвішим засобом контролю у будь-якій сфері є експертиза. Як свідчить практика, в Україні постала гостра необхідність у проведенні митних і податкових експертиз із застосуванням комплексних підходів та сучасного інструментарію.

Сьогодні всі товари, незалежно від країни походження, підлягають класифікації, тобто щодо товарів визначаються коди відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД). При цьому, перевіряючи класифікацію товарів, митні органи або підтверджують код, який визначив суб'єкт господарювання з метою декларування, або змінюють його (як правило, на той, якому відповідає більша ставка мита, що збільшує розмір митних платежів). Аналогічна ситуація і під час адміністрування податку на додану вартість (далі – ПДВ). Якщо припустилися помилки в коді товару згідно з УКТ ЗЕД, звітність із ПДВ вважають такою, що складена з порушенням норм Податкового кодексу України (далі – ПК України) та не дає змоги ідентифікувати здійснену операцію, а тому не може бути підставою для віднесення сум ПДВ, зазначених у ній, до податкового кредиту. Оскільки обов'язок класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД покладається на декларанта – суб'єкта господарювання або уповноважену ним особу, то останні звертаються до державних або громадських інституцій, зокрема й до державних судових експертних установ, із метою отримати висновок експерта щодо класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД. Тому постає питання щодо правомірності проведення експертиз із визначення коду згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями.

Проблеми судової експертизи та експертної діяльності досліджували В. П. Бахін, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, М. Я. Сегай, Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. В. Федчишина, В. Ю. Шепітько, М. Г. Щербаковський, інші вчені. Питання, пов'язані з правовим статусом експертів, а також деякі аспекти проведення експертизи щодо контрабанди та порушення митних правил вивчали Б. М. Габричидзе, В. В. Дишлова, Є. В. Додін, В. Г. Драганов, А. В. Дусик, Є. В. Жиряєва, Г. Л. Карпенко, А. Н. Козирін, А. О. Костенко, П. В. Пашко, В. В. Прокопенко, О. Є. Сушкова, О. П. Федотов, В. В. Ченцов, О. М. Шевчук, інші науковці і практики.

Наразі фахівці опрацьовують, зокрема, такі теми: особливості законодавчого регулювання зовнішньоекономічної діяльності (Rubtsova-Kamenska, 2019); ідентифікація та кодування окремих груп непродовольчих товарів у товарній

номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності (Sapozhnyk, & Demydchuk, 2019); складники процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (Makarenko, 2019); контрольовані операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності: сучасний стан оподаткування та облікового забезпечення (Nazarova, & Vasyliiev, 2019); окремі аспекти митного контролю в системі економічної безпеки держави (Pashko, & Kostenko, 2019); забезпечення митної безпеки в діяльності митних органів (Boreiko, & Paranytsia, 2020); особливості діяльності митних органів щодо протидії контрабанді (Chumak, 2020); особливості та проблеми здійснення митного контролю в контексті європейської інтеграції (Krasivskyi, & Tovt, 2021).

Але питання правомірності проведення експертиз із визначення коду згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями ґрунтовно не розглядалися, що й зумовлює актуальність обраної тематики і визначає спрямованість наших подальших розвідок.

Мета й завдання дослідження

Метою статті є системний аналіз правових засад проведення експертиз із визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями і розроблення відповідних пропозицій.

Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі завдання:

виокремити мету визначення коду згідно з УКТ ЗЕД;

здійснити аналіз сучасного стану законодавства щодо правомірності проведення експертиз із визначення коду згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями залежно від мети його визначення;

окреслити основні напрями удосконалення нормативно-правового регулювання проведення зазначених експертиз.

Виклад основного матеріалу

В умовах, коли тільки митні органи мають право приймати рішення щодо класифікації товару за кодом згідно з УКТ ЗЕД, а висновки будь-яких державних або громадських інституцій мають лише довідковий характер, якщо постають проблемою неузгодженості, актуалізується питання однозначного визначення коду того чи іншого товару, аби усунути порушення податкового та митного законодавства й забезпечити ефективний державний контроль.

Так, до науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів МВС України доволі часто

звертаються з приводу класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД.

Для об'єктивної відповіді на поставлені запитання з'ясовують цілі такої класифікації. При цьому зважають на те, що відповідно до митного та податкового законодавства України класифікація товарів за УКТ ЗЕД є обов'язковою:

у разі декларування, тобто митного оформлення (*Mytnyi kodeks Ukrainy*, 2012, st. 69);

заповнення податкової накладної, розрахунків коригування до податкових накладних і реєстрації їх у Єдиному реєстрі податкових накладних (*Podatkovyi kodeks Ukrainy*, 2010, st. 187, 201);

тимчасово (до 31 грудня 2022 р.) для цілей звільнення від оподаткування ПДВ операцій із ввезення на митну територію України та з постачання на митній території України транспортних засобів, оснащених виключно електричними двигунами (одним чи кількома) (*Podatkovyi kodeks Ukrainy*, 2010, rozd. XX, pidrozd. 2, p. 64);

з 19 квітня 2020 р. у разі зазначення у фіскальних чеках підакцизних товарів (*Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy*, 2019) тощо.

З огляду на зазначене метою класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД є митне та податкове (для цілей адміністрування ПДВ) оформлення товарів.

Для забезпечення контролю в митній та податковій сферах, слушно зазначають О. А. Шевчук і О. В. Шевчук, «необхідно сформулювати ефективні механізми, які обслуговують процес контролю та базуються на митному, податковому, бюджетному і валютному законодавстві, а також сучасних технологіях, інструментах, формах, методах, ключових факторах, нововведеннях, організаційних умовах для найбільш повного та своєчасного надходження доходів у бюджет» (Shevchuk, O. A., & Shevchuk, O. V., 2020, s. 213). Одним з основних дієвих засобів контролю в митній та податковій сферах є експертиза.

Так, «митні органи здійснюють контроль правильності класифікації товарів, поданих до митного оформлення, згідно з УКТ ЗЕД», а «у разі виявлення під час митного оформлення товарів або після нього порушення правил класифікації товарів митний орган має право самостійно класифікувати такі товари» (*Mytnyi kodeks Ukrainy*, 2012, st. 69, ch. 2 і 4). Також при заповненні податкових накладних та розрахунків коригування до податкових накладних і реєстрації їх у Єдиному реєстрі податкових накладних платник зобов'язаний зазначати у відповідних графах код згідно з УКТ ЗЕД (*Podatkovyi kodeks Ukrainy*, 2010, st. 201). Тобто обов'язок класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД покладається на декларанта – суб'єкта господарювання або уповноважену ним особу не-

залежно від мети такої класифікації. Проте, як вже зазначалося, суб'єкти господарювання звертаються до державних або громадських інституцій, зокрема й до державних судових експертних установ, із метою отримати висновок експерта з питання класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД.

У фаховій літературі переважно розглядається правове регулювання судово-експертної діяльності. Більшість наукових праць спрямовані на вдосконалення криміналістичних видів експертиз, які використовуються як джерело доказування у кримінальних провадженнях. Водночас розвиток суспільних відносин і сучасні тенденції застосування спеціальних знань сприяли появі нових видів експертиз. Як слушно наголошує група фахівців, «нині експертна діяльність вийшла за межі традиційного розуміння судової експертизи, як свого часу судова експертиза вийшла за межі криміналістики і набула ознак суспільно значущої діяльності з надання публічних послуг» (Sushkova et al., 2019, s. 57).

Останнім часом дедалі більше уваги приділяється розвитку експертної діяльності в митній і податковій сферах. На нашу думку, головною метою проведення митної та податкової експертизи, насамперед експертизи з визначення коду згідно з УКТ ЗЕД, є отримання науково обґрунтованого, належно процесуально оформленого висновку експерта, який разом з іншими джерелами доказів оцінюватиме посадова особа Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) чи суд. Правильне визначення такого коду безпосередньо впливає на правильність митного оформлення товарів та адміністрування ПДВ з подальшою сплатою митних і податкових платежів. Як акцентує О. Є. Сушкова: «митні експертизи є важливим інструментом у реалізації митної та податкової політик, що забезпечує здійснення контролю за дотриманням законодавства з питань митної справи, а також захист економічних інтересів України» (Sushkova, 2019, s. 117). Також влучною є думка П. В. Пашка та А. О. Костенко стосовно того, що «митний контроль та інша діяльність, пов'язана зі здійсненням митної справи, відіграє важливу роль у формуванні стійкості економіки країни до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, розвитку економічної системи держави» (Pashko, & Kostenko, 2019, s. 67). Варто наголосити й на ролі експертиз у податковій сфері, адже, слушно зазначає В. М. Павліченко, «податки впливають на функціонування усіх без винятку суб'єктів господарювання, виступаючи таким чином активним інструментом регулювання економіки» (Pavlichenko, 2015, s. 133).

Так, відповідно до митного законодавства України «експертиза призначається, якщо для

з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою» (*Mytnyi kodeks Ukrainy*, 2012, st. 515, ch. 1). При цьому передбачено, що «експертиза проводиться експертами спеціалізованого органу з питань експертизи та досліджень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його відокремлених підрозділів та інших установ або окремими спеціалістами, які призначаються посадовою особою митного органу, у провадженні якої знаходиться справа про порушення митних правил. Особа, щодо якої порушено зазначену справу, має право на проведення за її рахунок незалежної експертизи» (*Mytnyi kodeks Ukrainy*, 2012, st. 515, ch. 2).

Водночас згідно з податковим законодавством України «експертиза проводиться у разі, коли для вирішення питань, що мають значення для здійснення податкового контролю, необхідні спеціальні знання у галузі науки, мистецтва, техніки, економіки та в інших галузях. Залучення експерта здійснюється на договірних засадах та за рахунок коштів сторони, що є ініціатором залучення експерта» (*Podatkovyi kodeks Ukrainy*, 2010, st. 84, ch. 1). При цьому слід констатувати, що в Митному кодексі України (далі – МК України) окреслено підстави проведення експертизи та зазначені суб'єкти, проте в ПК України виписано лише загальні принципи проведення експертизи під час здійснення податкового контролю контролюючими органами, зокрема підстави, але не визначено суб'єктів. Як бачимо, Митний і Податковий кодекси не містять прямої заборони для державних або громадських інституцій проводити експертизи, також і з визначення коду згідно з УКТ ЗЕД, а в МК України навіть передбачено можливість проводити експертизи іншим установам або окремим спеціалістам та проводити незалежну експертизу.

Отже, щодо правомірності проведення експертиз із визначення коду згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями залежно від мети його визначення «жодні інші (крім митних органів. – І. С., І. П.) державні або громадські інституції, у тому числі державні судові експертні установи, не мають права втручатись у процес прийняття цих рішень шляхом прийняття інших рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД для митних цілей, у тому числі у вигляді відповідних експертних висновків» (Zudinov, 2014).

Аналогічну думку висловлено в постанові Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13 березня 2017 р. № 2 стосовно експертизи, яку було проведено Торгово-промисловою палатою України: «Вищий адміністративний суд України

сформував правову позицію про те, що предметом такої експертизи не може бути питання про те, за яким кодом УКТЗЕД слід класифікувати спірний товар» (*Pro Dovidku shchodo uzahalnennia praktyky*, 2017, p. 6.1, abz. 2). Також у постанові зазначено, що «прийняття рішень про визначення коду товарів згідно з УКТЗЕД не відноситься до повноважень торгово-промислових палат» (*Pro Dovidku shchodo uzahalnennia praktyky*, 2017, p. 6.1, abz. 4).

У справі № 2а-309/12/2070 Вищий адміністративний суд України розтлумачив, що «відповідно до ст. 11 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» прийняття рішень про визначення коду товарів згідно з УКТЗЕД не відноситься до повноважень торгово-промислових палат. <...> Відповідно до спеціального митного законодавства, питання про визначення кодів УКТЗЕД відноситься виключно до компетенції митних органів» (*Ukhvala Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy*, 2014).

Тож, можна констатувати, що сформульовано правову позицію про те, що предметом експертизи, яку проводять інші державні або громадські інституції, у тому числі державні судові експертні установи, не може бути питання про те, за яким кодом УКТ ЗЕД слід класифікувати товар. Також зазначені установи не мають права втручатись у процес прийняття цих рішень шляхом прийняття інших рішень з питань класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД для митних цілей, у тому числі у вигляді відповідних експертних висновків. Виключність повноважень у визначенні коду товару згідно з УКТ ЗЕД для митних цілей належить ДФС України та передбачає її право й обов'язок застосовувати норми права, які регламентують визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, і приймати при цьому імперативні рішення, обов'язкові для виконання (Zudinov, 2014). Проте, варто наголосити, що відповідно до митного законодавства України «висновки інших органів, установ та організацій щодо визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД при митному оформленні мають інформаційний або довідковий характер» (*Mytnyi kodeks Ukrainy*, 2012, st. 69, ch. 8).

Разом із тим трапляється, що суди не дотримуються окресленої позиції. Прикладом цього є Ухвала Житомирського апеляційного адміністративного суду у справі від 30 червня 2016 р. за № 806/4585/15, у якій зазначено, що «відповідно до п. 1 р. IV Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5, до основних завдань товарознавчої експертизи відноситься визначення характеристик об'єктів дослідження відповідно до

вимог Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності, отже, визначаючи код товару згідно з УКТ ЗЕД, експерт діяв у межах своїх повноважень для надання обґрунтованого та об'єктивного письмового висновку на поставлені питання» (*Ukhvala Zhytomyrskoho apeliatsiynoho administratyvnoho sudu*, 2016). Також у справі № 820/9570/13-а декларант-позивач для підтвердження заявленого ним коду товару посилався на експертний висновок Харківської торгово-промислової палати, яким для спірного товару було визначено код згідно з УКТ ЗЕД. Харківський окружний адміністративний суд, ґрунтуючись, зокрема, і на зазначеному експертному висновку, позов задовольнив і скасував рішення органу ДФС України про визначення коду товару (*Postanova Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu*, 2013). При цьому, слід наголосити, Вищий адміністративний суд України зазначене рішення суду першої інстанції залишив у силі.

Ґрунтуючись на наведеному вище, декларант – суб'єкт господарської діяльності, убачається, має право звернутися до державних або громадських інституцій, зокрема й до державних судових експертних установ, із метою отримати висновок експерта з питання класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД для митних цілей, але висновок матиме інформаційний або довідковий характер. Відповідно митні органи можуть не брати його до уваги.

Проте фахівці ДФС України дотримуються іншої позиції, коли це стосується визначення коду згідно з УКТ ЗЕД для цілей податкового оформлення з метою адміністрування ПДВ. Цю думку вони неодноразово викладали у своїх листах та індивідуальних податкових консультаціях. Так, ДФС України у листах «Про порядок застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ» від 4 березня 2016 р. № 7892/7/99-99-19-03-02-17 і «Щодо складання податкових накладних з ПДВ» від 6 лютого 2017 р. № 590/10/16-31-12-01-34 зазначили, що «у разі необхідності визначення відповідності... продукції відповідному коду товарної класифікації згідно з УКТ ЗЕД... суб'єкт... оподаткування має можливість отримати висновок від Торгово-промислової палати України (її регіональних відділень) або науково-дослідного інституту судових експертиз» (*Pro poriadok zastosuvannia*, 2016; *Shchodo skladannia podatkovykh nakladnykh*, 2017). Проте необхідно зауважити, що висновок експерта щодо визначення коду згідно з УКТ ЗЕД для цілей податкового оформлення з метою адміністрування ПДВ також матиме лише інформаційний і довідковий характер.

Узагальнюючи наведене, можна стверджувати, що єдиного підходу до розуміння правомір-

ності залучення державних або громадських інституцій для визначення коду згідно з УКТ ЗЕД із боку центрального органу виконавчої влади України немає. Також попри те, що судами була сформована правова позиція стосовно проведення експертиз із визначення кодів згідно з УКТ ЗЕД, яка полягає в тому, що така компетенція є виключно прерогативою митних органів, на практиці трапляються й інші випадки.

Аналіз виявлених під час документальних перевірок порушень законодавства України в митній і податковій сферах дозволяє виокремити види правопорушень у зазначеній сфері, серед яких – порушення вимог класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД (Kostenko, 2018).

Для класифікації товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД, незалежно від цілей його визначення, насамперед встановлюють визначальні характеристики товару. Цей процес не має правового характеру, але потребує спеціальних знань, тому вони можуть бути з'ясовані за допомогою відповідної експертизи, наприклад товарознавчої, транспортно-товарознавчої.

Так, відповідно до Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5, серед основних завдань товарознавчої експертизи – визначення характеристик об'єктів дослідження відповідно до вимог УКТ ЗЕД (*Naukovo-metodychni rekomendatsii*, 1998, rozd. IV, p. 1.2). Крім того, в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5, згадується про МК України (*Instruktsiia pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz*, 1998, rozd. 1, p. 1.1). Ці положення, хоча і є декларативними, набувають ваги нормативного аргументу щодо визначення місця податкових і митних експертиз як самостійних напрямів судової експертної роботи, серед основних завдань якої – класифікація товарів за кодом згідно з УКТ ЗЕД.

До того ж Методикою товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів, затвердженою наказом Міністерства юстиції України та Фондом державного майна України від 24 листопада 2003 р. № 142/5/2092, передбачено її застосування також у разі «класифікації КТЗ (його складників) за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності» (*Metodyka tovaroznavchoi ekspertyzy*, 2003, rozd. 1, p. 1.5, підп. г).

Проте в Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх

справ України, затвердженій наказом МВС України від 17 липня 2017 р. № 591, не наведено видів судових експертиз і, звичайно, не визначено їх основних завдань. На нашу думку, основні завдання товарознавчої і транспортно-товарознавчої експертизи є однаковими для усіх суб'єктів експертної діяльності. Також з огляду на правову рівність учасників процедури митного та податкового контролю експертні установи, які призначені декларантом, не можуть мати інших прав і завдань, ніж експертні установи, призначені ДФС України. Це означає, що основним завданням експертизи (незалежно від того, якою установою вона проводиться) є з'ясування обставин, що мають значення для контролю за кодом товару.

Із наведеного випливає, що метою експертизи, яка проводиться експертною установою, призначеною ДФС України, є встановлення характеристик, визначальних для класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД незалежно від мети його встановлення. Проте, з погляду деяких науковців і практиків, визначення коду товару, яке здійснює ДФС України в разі неправильного його визначення декларантом – суб'єктом господарювання, є різновидом правозастосування, тобто не стільки і не тільки встановлення певних обставин, скільки застосуванням до цих обставин норми права (*Pro Dovidku shchodo uzahalnennia praktyky*, 2017).

Базуючись на зазначеному вище, можна констатувати, що експертиза з класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, незалежно від мети встановлення коду, є лише засобом встановлення обставин провадження, тобто характеристик, на яких ґрунтується визначення коду товарів, але за своїм завданням вона не може підміняти правозастосування (прийняття рішення про визначення коду товарів за УКТ ЗЕД). Тому цілком виправданим є те, що висновки, які будуть надані іншими органами, установами та організаціями щодо визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, при митному або податковому оформленні матимуть лише інформаційний або довідковий характер, оскільки до компетенції експертів-товарознавців науково-дослідних установ не належить ведення УКТ ЗЕД, вирішення питань правового характеру та надання оцінки правильності застосування митними та податковими органами норм законодавства України при визначенні коду товару згідно з УКТ ЗЕД.

Наукова новизна

Обґрунтовано необхідність започаткування єдиного підходу до розуміння правомірності залучення державних або громадських інституцій для визначення коду згідно з УКТ ЗЕД із боку центрального органу виконавчої влади України і уз-

годження правової позиції судів стосовно проведення експертиз із визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, яка полягає в тому, що ця компетенція є виключно прерогативою митних органів.

Висновки

1. Виокремлено мету визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД, яка полягає у митному та податковому (для цілей адміністрування ПДВ) оформленні товарів.

2. У результаті аналізу сучасного стану законодавства доведено, що єдиного підходу до залучення державних або громадських інституцій із метою визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД з боку центрального органу виконавчої влади України бракує. Засвідчено, що суди на практиці не завжди дотримуються сформованої ними позиції щодо проведення експертиз із визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, яка полягає в тому, що ця компетенція є виключно прерогативою митних органів.

3. Запропоновано основні напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання проведення експертиз із визначення кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД. При цьому:

констатовано, що експертиза з класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД, незалежно від мети визначення коду, є лише засобом з'ясування характеристик, на яких ґрунтується визначення коду товарів, і за своїм завданням не може підміняти правозастосування (прийняття рішення про визначення коду товарів за УКТ ЗЕД);

наголошено, що визначальні характеристики товару не мають правового характеру та потребують спеціальних знань, а тому можуть бути з'ясовані за допомогою відповідної експертизи – товарознавчої, транспортно-товарознавчої;

окреслено коло суб'єктів, які можуть провадити експертну діяльність із класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, а саме державні або громадські інституції, у тому числі державні судово-експертні установи;

сформовано основні пріоритети подальшого наукового й законодавчого опрацювання, зокрема щодо окреслення функцій суб'єктів, які можуть здійснювати експертну діяльність із класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, визначення основних завдань експертизи з класифікації товарів за кодом УКТ ЗЕД, розроблення та впровадження відповідної методики, єдиної для усіх суб'єктів експертної діяльності.

Належне законодавче регулювання експертної діяльності державних або громадських інституцій, у тому числі і державних судових експертних установ, з класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД дозволить створити необхідні умови для

проведення кваліфікованої та об'єктивної експертизи, зокрема задовольнить експертні потреби митних і податкових органів під час виявлення правопорушень і виникнення спірних питань, а

також забезпечить дотримання принципу змагальності сторін і формування надійної доказової бази у провадженнях про порушення митного та податкового законодавства.

References

- Boreiko, N. M., & Paranytsia, S. P. (2020). Zabezpechennia mytnoi bezpeky v diialnosti mytnykh orhaniv. *Modern Economics*, 21, 24–29 [in Ukrainian].
DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-04).
- Chumak, V. (2020). Osoblyvosti diialnosti mytnykh orhaniv shchodo protydii kontrabandi. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka*, 3 (91), 320–328 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.320-328>.
- Instruktsiia pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen: zatv. nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy № 53/5. (1998). Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top> [in Ukrainian].
- Instruktsiia z orhanizatsii provedennia ta oformlennia ekspertnykh provadzhen u pidrozdilakh Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy: zatv. nakazom Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy № 591. (2017). Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text> [in Ukrainian].
- Kostenko, A. O. (2018). Systema kryteriiv vidboru subiektiv hospodariuvannia dlia provedennia dokumentalnykh perevirok dotrymanna vymoh zakonodavstva Ukrainy z pytan derzhavnoi mytnoi spravy. *Mytna bezpeka*, 1 (2), 94–103 [in Ukrainian].
DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-5959.1\(2\).2018.94-103](https://doi.org/10.33244/2617-5959.1(2).2018.94-103).
- Krasivskyi, O., & Tovt, V. (2021). Osoblyvosti ta problemy zdiisnennia mytnoho kontroliu v konteksti yevropeiskoi intehratsii. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 9 (1), 106–112 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.15421/152110>.
- Makarenko, A. V. (2019). Skladnyky protsedury pryiniattia poperednykh rishen pro klasyfikatsiiu tovariv zghidno z Ukrain-skoiu klasyfikatsiieu tovariv zovnishnoekonomichnoi diialnosti. *Pravova pozytsiia*, 1 (22), 124–130 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-1-124-130>.
- Metodyka tovaroznavchoi ekspertyzy ta otsinky kolisnykh transportnykh zasobiv: zatv. nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy ta Fondu derzhavnoho maina Ukrainy № 142/5/2092. (2003). Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1074-03#Text> [in Ukrainian].
- Mytnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 4495-VI. (2012). Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/conv#n2269> [in Ukrainian].
- Naukovo-metodychni rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen: zatv. nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy № 53/5. (1998). Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top> [in Ukrainian].
- Nazarova, H. B., & Vasyliiev, M. V. (2019). Kontrolovani operatsii u sferi zovnishnoekonomichnoi diialnosti: suchasnyi stan opodatkovannia ta oblikovoho zabezpechennia. *Tsentralkoukrainskyi visnyk. Ekonomichni nauky*, 3 (36), 340–360 [in Ukrainian].
DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).340-360](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).340-360).
- Pashko, P. V., & Kostenko, A. O. (2019). Okremi aspekty mytnoho kontroliu v systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Mytna bezpeka*, 3, 66–77 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5959.3.2019.66-74>.
- Pavlichenko, M. V. (2015). Podatkova bezpeka yak skladova ekonomichnoi bezpeky ukraïnskykh pidpriemstv v umovakh kryzy. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 49, 131–135.
DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i49.51130>.
- Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 2755-VI. (2010) Uzato z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n1900> [in Ukrainian].
- Postanova Kharkivskoho okruzhnogo administratyvnoho sudu vid 18.11.2013 № 820/9570/13-a. (2013). Uzato z <https://ips.ligazakon.net/document/V083838> [in Ukrainian].
- Pro Dovidku shchodo uzahalnennia praktyky zastosuvannia administratyvnymy sudamy polozhen Mytnoho kodeksu Ukrainy v redaktsii vid 13 bereznia 2012 roku: postanova Plenumu Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy № 2. (2017). Uzato z http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_2_13-03-2017 [in Ukrainian].
- Pro poriadok zastosuvannia spetsialnoho rezhymu opodatkovannia PDV: lyst Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy № 7892/7/99-99-19-03-02-17. (2016). Uzato z <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-dodanu-vartist/listi/arhiv/2016-rik/239836.html> [in Ukrainian].
- Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsii u sferi torhivli, hromadskoho kharchuvannia ta posluh» ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo detinizatsii rozrakhunkiv u sferi torhivli ta posluh»: Zakon Ukrainy № 128-IX. (2019). Uzato z https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20?find=1&text=%D0%A3%D0%9A%D0%A2+%D0%97%D0%95%D0%94#w2_1 [in Ukrainian].
- Rubtsova-Kamenska, H. A. (2019). Osoblyvosti zakonodavchoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti. *Almanakh prava*, 10, 337–340 [in Ukrainian].

DOI: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2019-10-337-340>.

- Sapozhnyk, D. I., & Demydchuk, L. B. (2019). Identyfikatsiia ta koduvannia okremykh hrup neprodovolchych tovariv u tovarnii nomenklaturi zovnishnoekonomichnoi diialnosti. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Tekhnichni nauky*, 22, 113–116 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1221-2019-22-18>.
- Shchodo skladannia podatkovykh nakladnykh z PDV: lyst Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy № 590/10/16-31-12-01-34. (2017). Uziano z <http://poltava.sfs.gov.ua/baner/podatkovy-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/71170.html> [in Ukrainian].
- Shevchuk, O. A., & Shevchuk, O. V. (2020). Aktualizatsiia form mytnoho kontroliu. *Ekonomichniy visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannia*, (4), 212–221 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.4.2020.212-221>.
- Sushkova, O. Ye. (2019). Shchodo okremykh napriamiv rozvytku systemy podatkovykh ta mytnykh ekspertyz v Ukraini. *Mytna bezpeka*, 3, 115–127 [in Ukrainian].
DOI: [10.33244/2617-5959.3.2019.115-127](https://doi.org/10.33244/2617-5959.3.2019.115-127).
- Sushkova, O. Ye., Yemets, A. V., Punda, O. O., Yefimenko, L. L., Boreiko, N. M., Fesenko, O. A. ... Stenin, S. O. (2019). *Perspektyvy rozvytku systemy podatkovykh ta mytnykh ekspertyz v Ukraini: kontseptualnyi pidkhid*. Irpin: FOP Melnyk A. A. 104 s. [in Ukrainian].
- Ukhvala Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy vid 17.04.2014 u spravi № 2a-309/12/2070. (2014). Uziano z <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/38692937> [in Ukrainian].
- Ukhvala Zhytomirskoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu u spravi vid 30.06.2016 za № 806/4585/15. (2016). Uziano z <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/58680704> [in Ukrainian].
- Zudinov, O. (2014). Osoblyvosti zastosuvannia ekspertnykh vysnovkiv yak dokaziv u spravakh pro oskarzhennia rishen shchodo klasyfikatsii tovariv. *Visnyk*, 13 (13). Uziano z <http://www.visnyk.com.ua/ua/pubs/id/6870> [in Ukrainian].

Список використаних джерел

- Борейко, Н. М., & Параниця, С. П. (2020). Забезпечення митної безпеки в діяльності митних органів. *Modern Economics*, 21, 24–29.
DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-04).
- Чумак, В. (2020). Особливості діяльності митних органів щодо протидії контрабанді. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*, 3 (91), 320–328.
DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.320-328>.
- Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України № 53/5. (1998). Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top>.
- Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України № 591. (2017). Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text>.
- Костенко, А. О. (2018). Система критеріїв відбору суб'єктів господарювання для проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи. *Митна безпека*, 1 (2), 94–103.
DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-5959.1\(2\).2018.94-103](https://doi.org/10.33244/2617-5959.1(2).2018.94-103).
- Красівський, О., & Товт, В. (2021). Особливості та проблеми здійснення митного контролю в контексті європейської інтеграції. *Аспекти публічного управління*, 9 (1), 106–112.
DOI: <https://doi.org/10.15421/152110>.
- Макаренко, А. В. (2019). Складники процедури прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. *Правова позиція*, 1 (22), 124–130.
DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-1-124-130>.
- Методика товарознавчої експертизи та оцінки колісних транспортних засобів: затв. наказом Міністерства юстиції України та Фонду державного майна України № 142/5/2092. (2003). Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1074-03#Text>.
- Митний кодекс України: Закон України № 4495-VI. (2012). Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/con-v#n2269>.
- Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України № 53/5. (1998). Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top>.
- Назарова, Г. Б., & Васильєв, М. В. (2019). Контрольовані операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності: сучасний стан оподаткування та облікового забезпечення. *Центральнотуристський вісник. Економічні науки*, 3 (36), 340–360.
DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).340-360](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).340-360).
- Пашко, П. В., & Костенко, А. О. (2019). Окремі аспекти митного контролю в системі економічної безпеки держави. *Митна безпека*, 3, 66–77.
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5959.3.2019.66-74>.

- Павліченко, М. В. (2015). Податкова безпека як складова економічної безпеки українських підприємств в умовах кризи. *Вісник економіки транспорту і промисловості*, 49, 131–135.
DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i49.51130>.
- Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI. (2010) Узято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n1900>.
- Постанова Харківського окружного адміністративного суду від 18.11.2013 № 820/9570/13-а. (2013). Узято з <https://ips.ligazakon.net/document/V083838>.
- Про Довідку щодо узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Митного кодексу України в редакції від 13 березня 2012 року: постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України № 2. (2017). Узято з http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_2_13-03-2017.
- Про порядок застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ: лист Державної фіскальної служби України № 7892/7/99-99-19-03-02-17. (2016). Узято з <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnoderjavni-podatki/podatok-na-dodanu-vartist/listi/arhiv/2016-rik/239836.html>.
- Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг»: Закон України № 128-IX. (2019). Узято з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20?find=1&text=%D0%A3%D0%9A%D0%A2+%D0%97%D0%95%D0%94#w2_1.
- Рубцова-Каменська, Г. А. (2019). Особливості законодавчого регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Альманах права*, 10, 337–340.
DOI: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2019-10-337-340>.
- Сапожник, Д. І., & Демидчук, Л. Б. (2019). Ідентифікація та кодування окремих груп непродовольчих товарів у товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки*, 22, 113–116.
DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1221-2019-22-18>.
- Щодо складання податкових накладних з ПДВ: лист Державної фіскальної служби України № 590/10/16-31-12-01-34. (2017). Узято з <http://poltava.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/71170.html>.
- Шевчук, О. А., & Шевчук, О. В. (2020). Актуалізація форм митного контролю. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*, (4), 212–221.
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.4.2020.212-221>.
- Сушкова, О. Є. (2019). Щодо окремих напрямів розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні. *Митна безпека*, 3, 115–127.
DOI: 10.33244/2617-5959.3.2019.115-127.
- Сушкова, О. Є., Ємець, А. В., Пунда, О. О., Єфіменко, Л. Л., Борецько, Н. М., Фесенко, О. А. ... Стенін, С. О. (2019). *Перспективи розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні: концептуальний підхід*. Ірпінь: ФОП Мельник А. А. 104 с.
- Ухвала Вищого адміністративного суду України від 17.04.2014 у справі № 2а-309/12/2070. (2014). Узято з <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/38692937>.
- Ухвала Житомирського апеляційного адміністративного суду у справі від 30.06.2016 за № 806/4585/15. (2016). Узято з <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/58680704>.
- Зудінов, О. (2014). Особливості застосування експертних висновків як доказів у справах про оскарження рішень щодо класифікації товарів. *Вісник*, 13 (13). Узято з <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6870>.

Стаття надійшла до редакції 07.07.2021

I. Stashevska, Forensic Expert

*Sector of Commodity and Gemological Research
Department of Commodity, Gemological, Economic,
Construction, Land Research and Evaluation Activities,
Lugansk Scientific Research Forensic Centre
of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
Rubizhne, Luhansk Region, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4511-6755>*

I. Petrenko, Chief Forensic Expert

*of the Automotive Research Group Research Department
of Commodity, Gemological, Economic, Construction,
Land Research and Evaluation Activities,
Lugansk Scientific Research Forensic Centre
of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine,
Rubizhne, Luhansk Region, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8770-6548>*

CONDUCTING MERCHANDISING EXPERTISE FOR IDENTIFICATION OF THE UCG FEA CODE BY STATE OR PUBLIC INSTITUTIONS

The purpose of the article is a systematic analysis of the legal basis for conducting expertise to identify the goods UCG FEA code by state or public institutions and the development of relevant suggestions. **Methodology.** The methodological basis of the research is made up of general scientific and special methods of scientific-and-legal cognition, including methods of empirical research, namely, comparative, systemic, generalization; comparative-legal and interpretation of legal norms, the application of which is conditioned by the purpose and task of the research. **Scientific novelty.** Hereby justified the necessity of establishment of a unified approach to understanding the legality of involvement of state or public institutions to determine the UCG FEA code by the central executive body of Ukraine and agreeing on the legal position of the courts on conducting expertise to identify the UCG FEA codes, which is that this competence is the exclusive prerogative of the customs authorities. **Conclusions.** The reasons were given that the proper legislative regulation of the expert activities of state or public institutions, including state judicial expert institutions, on the classification of goods in accordance with the UCG FEA will allow to create the necessary conditions for a qualified and objective expertise, in particular, it will satisfy the needs of customs and tax authorities experts during revealing of offenses and arising of controversial issues, as well as ensure the observance of the principle of adversarialness of the parties and the formation of a reliable evidence base in the processes on violation of customs and tax legislation. The main directions of improving the legal regulation of conducting expertise to identify the goods UCG FEA codes are proposed. At the same time, it was stated that the expertise of the classification of goods in accordance with the UCG FEA, regardless of the purpose of the code identification, is only a mean of clarifying the characteristics that are decisive for determining the code of goods, and, its task is not to replace law enforcement (making a decision on identification of the goods UCG FEA code); it is noted that the defining characteristics of the goods are not of legal nature and require special knowledge, and therefore can be clarified with the help of the appropriate expertise – merchandising, transport-and-merchandising research; a circle of subjects was outlined that can carry out expert activities on the classification of the goods UCG FEA code, namely, state or public institutions, including state forensic institutions; the main priorities for further scientific and legislative processing were formed, in particular, regarding the definition of the functions of subjects that can carry out expert activities on the classification of the goods UCG FEA code, the determination of the main tasks of the expertise of the classification of the goods UCG FEA code, the development and implementation of an appropriate methodology that is uniform for all subjects of expert activity.

Keywords: expertise; merchandising, transport-and-merchandising expertise; state and public institutions carrying out forensic activities; UCG FEA; identifying the goods UCG FEA codes; customs clearance of goods; administration of VAT; customs and tax state control.

И. В. Сташевская, судебный эксперт сектора
товароведческих и геммологических исследований
отдела товароведческих, геммологических,
экономических, строительных, земельных исследований
и оценочной деятельности,
Луганский научно-исследовательский
экспертно-криминалистический центр МВД Украины,
г. Рубежное Луганской обл.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4511-6755>

И. С. Петренко, главный судебный эксперт
группы автотовароведческих исследований
отдела товароведческих, геммологических,
экономических, строительных, земельных исследований
и оценочной деятельности,
Луганский научно-исследовательский
экспертно-криминалистический центр МВД Украины,
г. Рубежное Луганской обл.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8770-6548>

ПРОВЕДЕНИЕ ТОВАРОВЕДЧЕСКИХ ЭКСПЕРТИЗ ПО ОПРЕДЕЛЕНИЮ КОДА УКТ ВЭД ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ИЛИ ОБЩЕСТВЕННЫМИ ИНСТИТУЦИЯМИ

Цель статьи заключается в системном анализе правовых основ проведения экспертиз по определению кода товаров согласно УКТ ВЭД государственными или общественными институтами и разработке соответствующих предложений. **Методология.** Методологическую основу исследования составляют общенаучные и специальные методы научно-юридического познания, в том числе методы эмпирического исследования, а именно: сравнительный, системный, обобщение; сравнительно-правовой и толкования правовых норм, применение которых обусловлено целью и задачей исследования. **Научная новизна.** Обоснована необходимость единого подхода к пониманию правомерности привлечения государственных или общественных институтов для определения кода УКТ ВЭД со стороны центрального органа исполнительной власти Украины и согласования правовой позиции судов касательно проведения экспертиз по определению кодов товаров согласно УКТ ВЭД, которая заключается в том, что эта компетенция является исключительно прерогативой таможенных органов. **Выводы.** Аргументировано, что надлежащее законодательное регулирование экспертной деятельности государственных или общественных учреждений, в том числе и государственных судебных экспертных учреждений, по классификации товаров в соответствии с УКТ ВЭД позволит создать необходимые условия для проведения квалифицированной и объективной экспертизы, в частности удовлетворит экспертные потребности таможенных и налоговых органов при обнаружении правонарушений и возникновении спорных вопросов, а также обеспечит соблюдение принципа состязательности сторон и формирования надежной доказательной базы в процессах о нарушении таможенного и налогового законодательства. Предложены основные направления совершенствования нормативно-правового регулирования проведения экспертиз по определению кодов товаров согласно УКТ ВЭД. При этом констатируется, что экспертиза по классификации товаров в соответствии с УКТ ВЭД, независимо от цели определения кода, является лишь средством установления характеристик, на которых основывается определение кода товаров, и по своей задаче не может подменять осуществления правовых норм (принятия решения относительно определения кода товаров по УКТ ВЭД); отмечено, что определяющие характеристики товара не имеют правового характера и требуют специальных знаний, а поэтому могут быть установлены с помощью соответствующей экспертизы – товароведческой, транспортно-товароведческой; очерчен круг субъектов, которые могут осуществлять экспертную деятельность по классификации товаров по коду УКТ ВЭД, а именно государственные или общественные институты, в том числе государственные судебно-экспертные учреждения; сформированы основные приоритеты дальнейшей научной и законодательной проработки, в частности относительно определения функций субъектов, которые могут осуществлять экспертную деятельность по классификации товаров по коду УКТ ВЭД, определения основных задач экспертизы по классификации товаров по коду УКТ ВЭД, подготовки и внедрения соответствующей методики, единой для всех субъектов экспертной деятельности.

Ключевые слова: экспертиза; товароведческая, транспортно-товароведческая экспертизы; государственные и общественные институты, осуществляющие судебно-экспертную деятельность; УКТ ВЭД; определение кодов товара согласно УКТ ВЭД; таможенное оформление товаров; администрирование НДС; таможенный и налоговый государственный контроль.